

ŠPECIFIKÁCIA

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (EÚ) 2023/2411
o ochrane zemepisných označení remeselných a priemyselných výrobkov
a o zmene nariadení (EÚ) 2017/1001 a (EÚ) 2019/1753
(súhrn požiadaviek podľa článku 9)

„Modranská majolika“

1. Názov

‘Modranská majolika’

2. Druh výrobku

Keramické výrobky

3. Opis výrobku

‘Modranská majolika’ je dekoratívna a úžitková keramika vyrábaná ručným vytáčaním na hrnčiarskom kruhu. Výrobky sú glazované nepriehľadnou bielou glazúrou a následne ručne maľované tradičným ľudovým dekorom vychádzajúcim zo špecifického kultúrneho a vinohradníckeho prostredia vymedzeného zemepisným územím.

Dekorácia je realizovaná výlučne ručnou maľbou, modrou, žltou, červenou, zelenou fialovou a hnedou farbou. Dekorácie môžu byť jednofarebné alebo viacfarebné. Ornamentika vychádza z tradičných ľudových motívov vymedzenej zemepisnej oblasti, predovšetkým zo štylizovaných rastlinných motívov (napr. ruže, slnečnice, tulipány, puky kvetov, listy), vinohradníckych motívov (napr. strapce hrozna, vinohradnícke náradie), architektonických prvkov (napr. významné stavby ako modranská brána, kostoly, kaplnky), figurálnych zobrazení (napr. vinohradníci) a zvieracích motívov (napr. jelene, zajace, vtáčiky), ako aj z ich štylizovaných kombinácií.

Po finálnom výpale sú výrobky tvrdé, mechanicky odolné, s hladkým, lesklým a kompaktným povrchom.

4. Špecifikácia vymedzenej zemepisnej oblasti

Vymedzenou zemepisnou oblasťou je územie mesta Modra. Zemepisná oblasť je zo severozápadu ohraničená masívom Malých Karpát a z juhu Podunajskou nížinou.

5. Dôkazy o tom, že výrobok pochádza z vymedzenej zemepisnej oblasti

Identifikácia výrobku je zabezpečená uvedením názvu ‘Modranská majolika’, názvu výrobcu a jeho adresy. Garancia pôvodu výrobku z chráneného územia je daná zemepisnou príslušnosťou výrobcu.

Kvalita výrobku je zabezpečená pravidelným sensorickým hodnotením združenia výrobcov a na základe vlastného vyhlásenia.

Príčinná súvislosť výrobku ‘Modranská majolika’ so zemepisnou oblasťou je založená na dobrej povesti výrobku.

Prírodné podmienky v okolí Modry historicky poskytujú vhodné suroviny na keramickú výrobu, najmä íly, piesok a voda sa spracúvali podľa miestnych receptúr. Zloženie týchto surovín ovplyvňovalo charakter keramického črepu aj jeho farebnosť po výpale. Blízkosť Malých Karpát zabezpečovala dostatok dreva potrebného na prevádzku tradičných keramických pecí, čím sa vytvorili priaznivé podmienky pre dlhodobý rozvoj hrnčiarskeho remesla.

Historické pramene a archeologické nálezy dokladajú existenciu hrnčiarstva na území Modry už od 14. storočia, keď sa v archeologických vrstvách mesta nachádzajú prvé keramické črepy. Písomné doklady o hrnčiarskom remesle z archívnych dokumentov uložených vo fonde Magistrátu mesta Modry (1439 – 1922 (1937)). Najstaršia

nepriama zmienka o hrnčiarovi sa objavuje v zápise z roku 1564 v tzv. Grundbuchu, pričom priamejšia zmienka o hrnčiarskom remesle pochádza z roku 1579 z dokumentu Regestum iuris monati. Rozvoj hrnčiarstva nastal najmä povýšením Modry na slobodné kráľovské mesto v roku 1607; Vznik hrnčiarskych dielní možno predpokladať od začiatku 17. storočia. Organizovaná cechová štruktúra je doložená štatútmi hrnčiarskeho cechu z roku 1636 (schválenými v roku 1642) a vedením kníh majstrov a tovaríšov od roku 1637. Archívne pramene ďalej potvrdzujúce kontinuitu výroby keramiky v Modre, jej zakotvenie v cechovom systéme a stabilné postavenie hrnčiarstva ako súčasť miestnej remeselnej tradície, sa v rôznych formách zachovala až do súčasnosti. Príslušné know-how sa odovzdávalo z generácie na generáciu. Táto kontinuita výroby a odovzdávania remeselných zručností významne prispeli k vytvoreniu súčasnej povesti výrobku 'Modranská majolika'.

Historické a kultúrne pramene zároveň potvrdzujú, že výtvarný štýl a dekoratívne motívy výrobku 'Modranská majolika' sa formovali pod vplyvom miestneho prostredia, najmä vinohradníctva a charakteristickej architektúry regiónu. Tieto prvky sa zachovali v tradícii výroby až do súčasnosti a sú preukázateľné v dokumentovaných zbierkach a depozitoch Múzea slovenskej keramickej plastiky v Modre a publikáciách, napríklad Slovenská ľudová majolika v Modre, autor Agáta Petrakovičová Šikulová, r. 2018.

Hoci sa v súčasnosti pri výrobe výrobkov 'Modranská majolika' nepoužívajú výlučne miestne suroviny, rozhodujúce vlastnosti výrobku nie sú determinované pôvodom keramickej hmoty, ale tradičnými technologickými a výtvarnými postupmi, ktoré sú neoddeliteľne späté so zemepisnou oblasťou mesta Modra. Historické využívanie miestnych ílov a pieskov zohralo významnú úlohu pri formovaní týchto postupov a výtvarného štýlu, ktoré sa zachovali a uplatňujú dodnes bez ohľadu na pôvod použitých keramických hmôt. Výber, úprava a spracovanie keramických hmôt, ako aj všetky rozhodujúce fázy výroby, vrátane tvarovania, glazovania, ručnej maľby dekoru a výpalu, prebiehajúca výlučne vo vymedzenej zemepisnej oblasti a sú založené na miestnom remeselnom know-how.

Glazovanie sa vykonáva tradičným spôsobom, t. j. ponáraním výrobku do bielej glazúry optimálnej hustoty. Glazúra sa následne ručne upraví a doplní na miestach dotyku, kde mohlo dôjsť k jej narušeniu. Po preschnutí sa výrobky dekorujú ručnou maľbou priamo na surovú glazúru.

Maľba dekoru sa vykonáva v súlade s miestnou tradíciou. Dekorácie sa nanášajú základnými farbami - modrou, zelenou, žltou, červenou, fialovou a hnedou farbou. Typické dekorovanie vytvára výrazný kontrast na bielej glazúre a odkazuje na prírodné a vinohradnícke prostredie regiónu.

Dekoratívne motívy zahŕňajúce štylizované rastlinné prvky, architektonické dominanty mesta Modra a vinohradnícke motívy, ako sú strapce hrozna, zoomorfne motívy. Tieto motívy sa týkajú kultúrneho a hospodárskeho zamerania regiónu.

Súčasťou miestneho know-how je aj spôsob kombinovania farieb a ornamentálnych prvkov pri zachovaní tradičnej symetrie a estetického rytmu, postupné nanášanie farieb a glazúr s cieľom dosiahnuť optimálnu sýtosť a trvácnosť dekoru.

Kontinuita výroby v Modre, dlhodobá prax miestnych výrobcov a zachovanie tradičného výtvarného štýlu zabezpečujúceho, že výrobok je autentický a neoddeliteľne spätý so zemepisnou oblasťou.

Dobré meno a spoločenský význam výrobku sú posilňované dlhodobou tradíciou, prezentáciou na domácich a medzinárodných výstavách, veľtrhoch a súťažiach (napr. Exposition Universelle v Paríži v roku 1900, Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes v Paríži v roku 1925, The Sesqui-Centennial International Exposition vo Philadelphii v roku 1926, Exposición Internacional v Barcelone v roku 1929, Exposition Internationale v Liège v roku 1930, Fiera del Levante v Bari v roku 1931, Ovocinársko-záhradnícka výstava v Trnave v roku 1932, Medzinárodný dunajský veľtrh v Bratislave v roku 1938). Povest' výrobku

‘Modranská majolika’ preukazuje aj súbor domácich ocenení udelených výrobcami najmä počas 20. storočia. Medzi ne patrí napríklad certifikát Slovak Gold z roku 1996, Štátne a rezortné vyznamenania Československej republiky, vrátane Radu práce Československej socialistickej republiky a vyznamenania Za vynikajúcu prácu, ako aj ďalšie profesijné a spoločenské ocenenia, napríklad vyznamenanie Za socialistický rozvoj okresu Bratislava-vidiek, medaila za socialistický rozvoj mesta Modra, zlatá medaila Slovenského zväzu žien z roku 1985, pamätná medaila Slovenskej numizmatickej spoločnosti a čestné uznanie a medaila Slovenského literárneho fondu z roku 1983. Tieto ocenenia svedčia o dlhodobu uznávanej kvalite výrobkov ‘Modranská majolika’, kultúrnom význame a odborných tradíciách, čím významne prispieva k zachovaniu dobrého mena a osobitného postavenia v rámci slovenskej keramickej tradície. ‘Modranská majolika’ bola v roku 2017 zapísaná do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska. Zápis bol realizovaný v rámci implementácie Dohovoru UNESCO na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva pod gesciou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v spolupráci s Centrom pre tradičnú ľudovú kultúru, ktorý je súčasťou Slovenského ľudového umeleckého kolektívu. Dôvodom zaradenia prvku ‘Modranská majolika’ do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska bola jeho výnimočná kultúrna a historická hodnota, kontinuita tradičnej výroby v lokálnom prostredí, zachovanie špecifických remeselných vedomostí a zručností, ako aj ich medzigeneračný prenos. Tento prvok zároveň prispieva k identite nositeľskej komunity, ku kultúrnej rozmanitosti a k životaschopnosti tradičného remesla v súčasnosti.

Opisované znaky sú konzistentné naprieč výrobkami a nie sú individuálnym autorským prejavom mimo tradície.

6. Opis spôsobov výroby a v príslušných prípadoch používané tradičné spôsoby a osobitné postupy

Všetky etapy výroby výrobkov ‘Modranská majolika’, najmä príprava keramickej hmoty, tvarovanie výrobkov ručným vytáčaním na hrnčiarskom kruhu, sušenie, glazovanie, ručná maľba dekoru na surovú glazúru a výpal, sa musia uskutočňovať vo vymedzenej zemepisnej oblasti.

7. Informácie o balení, ak sa balenie musí uskutočniť vo vymedzenej zemepisnej oblasti, pričom v takom prípade žiadateľ poskytne dostatočné dôvody špecifické pre daný výrobok, na základe ktorých sa musí balenie uskutočniť v danej oblasti

Balenie sa musí vykonávať vo vymedzenej zemepisnej oblasti. Pri nevhodnej manipulácii alebo balení by mohlo dôjsť k poškodeniu alebo rozbitiu výrobkov, a preto by každý kus mal byť balený samostatne.

Balenie vo vymedzenej zemepisnej oblasti zabraňuje poškodeniu výrobku počas prepravy a záruk, že každý výrobok bude dodaný predajcovi alebo konečnému spotrebiteľovi v pôvodnom stave. Tento stav nemožno zaručiť v prípade balenia výrobkov vo veľkom množstve mimo vymedzenej zemepisnej oblasti.

8. Akékoľvek osobitné pravidlo týkajúce sa označovania výrobku

...

9. Označenie ktorejkoľvek etapy výroby, ktorú vykonáva jeden alebo viacerí výrobcovia v inom členskom štáte alebo tretej krajine, ako je členský štát alebo tretia krajina, z ktorých názov výrobku pochádza, a všetky osobitné ustanovenia zamerané na overenie súladu v tejto súvislosti

...

10. Ďalšie požiadavky, ktoré stanovili členské štáty alebo prípadne skupina výrobcov, pod podmienkou, že takéto požiadavky sú objektívne, nediskriminačné a zlučiteľné s právom Únie a vnútroštátnym právom

...